OHJE RISKIARVION LAATIMISEKSI RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN RISKIEN TUNNISTAMISEKSI JA ARVIOIMISEKSI

Yleistä riskiarvion laatimisesta

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017, jäljempänä *rahanpesulaki* tai *ResL*) 2 luvun 3 §:n mukaan asianajajan on laadittava riskiarvio rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. **Riskiarvion tarkoituksena on, että asianajaja tunnistaa, miten hänen tarjoamiaan palveluita voidaan yrittää käyttää hyväksi rahanpesussa tai terrorismin rahoittamisessa,** arvioi näitä riskejä ja suunnittelee keinoja näiden riskien hallitsemiseksi.

Asianajotoimistossa on suositeltavaa laatia yksi riskiarvio, joka kattaa kaikkien toimiston asianajajien hoitamiin toimeksiantoihin ja palvelemiin asiakkaisiin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit. Riskiarvion tulee olla kirjallinen, mutta muilta osin riskiarvion laadintamenetelmä ja muoto ovat asianajotoimiston omassa harkinnassa. Vain rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolelle jääviä oikeudenkäyntiasioita hoitavan asianajotoimiston riskiarvion ei tarvitse olla niin laaja ja kattava kuin sellaisen asianajotoimiston, joka hoitaa pääasiassa rahanpesulain soveltamisalan piirissä olevia toimeksiantoja. Riskiarvion laatimisvelvollisuudesta ei kuitenkaan ole poikkeuksia eli riskiarvio tulee aina laatia.

Riskiarviota laadittaessa on otettava huomioon asianajotoiminnan koko, luonne ja laajuus. Rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan asianajajan on asiakassuhteeseen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessaan otettava huomioon uusiin ja jo olemassa oleviin asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisin alueisiin sekä uusiin, kehitettäviin ja jo olemassa oleviin tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimiin sekä jakelukanaviin ja teknologioihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit. Tämä tarkoittaa, että asianajotoimiston on arvioitava asiakkaitansa riskiperusteisesti. Asianajajan tärkein apuväline asiakkaiden riskiperusteisessa arvioinnissa tulisi olla hänen itsensä tai asianajotoimistonsa laatima riskiarvio. Asiakkaat on hyvä riskiarviossa kategorisoida matalan, normaalin tai kohonneen riskin asiakkaisiin. Kun asiakkaat arvioidaan riskiperusteisesti, asianajaja osaa soveltaa tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi, kun tapaukseen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski. Riskiperusteinen arviointi mahdollistaa myös tuntemistoimien keventämisen tapauksissa, joissa on tavanomaista pienempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski. Riskiperusteisen arvioinnin tarkoituksena onkin kohdentaa resursseja tapauksiin, joissa niitä tarvitaan eniten. Laadukkaasti toteutettu riskiperusteinen arviointi vähentää rahanpesulaista asianajajalle aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Riskiarvion on tarkoitus olla asianajajan työn käytännön apuväline. Riskiarviossa on syytä keskittyä niihin toimeksiantotyyppeihin, joita asianajotoimisto hoitaa. Siinä ei ole tarvetta arvioida sellaisiin toimeksiantoihin liittyviä riskejä, joita asianajaja ei tosiasiassa itse hoida. Mikäli asianajaja hoitaa esimerkiksi vain oikeudenkäynteihin ja perhe- ja jäämistöoikeuteen liittyviä toimeksiantoja, ei riskiarviossa ole tarkoituksenmukaista kuvata yrityskauppoihin liittyviä riskejä. Riskiarviossa tulee arvioida toimintaan kohdistuvia riskejä mahdollisimman objektiivisesti. Mikäli asianajaja ottaa hoidettavakseen uudentyyppisiä toimeksiantoja, on riskiarviota syytä päivittää.

Riskiarvion tarkoituksena on tunnistaa, millaisia riskejä asianajajan harjoittamaan toimintaan voi liittyä, eikä perustella, miksi asianajajan hoitamiin toimeksiantoihin liittyy vain matala riski. Etenkin riskiarviossa on olennaista keskittyä tilanteisiin, joihin voi liittyä suurentunut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski. On olennaisen tärkeää, että asianajaja tunnistaa korkeariskiset tilanteet ja osaa näissä tilanteissa toimia tilanteen edellyttämällä tavalla eli esimerkiksi soveltaa tehostettua tuntemismenettelyä. Asianajajalla voi olla korkeariskisiä asiakkaita, kunhan asiakkaan tuntemisen menettelyt vastaavat tätä kohonnutta riskitasoa.

Riskiarviossa tulee myös arvioida, missä tilanteissa toimiston palveluita voitaisiin käyttää hyväksi pakotteiden tai jäädyttämispäätösten kiertämiseen.

Riskiarvio on päivitettävä säännöllisesti. Riskiarvion ajantasaisuus on hyvä käydä läpi vuosittain ja riskiarviota on tarvittaessa päivitettävä. Riskiarvio tulee päivittää, jos asianajotoimiston toiminnassa tai riskitekijöissä tapahtuu muutoksia. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi toiminnan laajentuminen uudelle maantieteelliselle alueelle, uudet asiakasryhmät, uudenlaisten palvelujen tai toimeksiantojen tarjoaminen, uudet jakelukanavat palveluille sekä käytettävässä teknologiassa tapahtuvat muutokset. Riskiarviota on myös päivitettävä, jos rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaan sääntelyyn tehdään sellaisia muutoksia, jotka vaikuttavat toimintaan. **Riskiarviosta tulee käydä ilmi, koska se on laadittu ja koska sitä on päivitetty.** Hyvä tapa on merkitä asiakirjaan muutoshistoria, ei vain viimeisin päivitys. Näin asianajotoimisto voi osoittaa valvojalle, että riskiarviota on päivitetty säännöllisesti. Riskiarvion ajantasaisuuteen liittyvä arviointi tulee dokumentoida, vaikka päivittämiselle ei katsota olevan tarvetta.

Riskiarvion ajantasaisuuden tarkistamiseksi on hyvä olla olemassa sovitut menettelytavat. Useamman asianajajan toimistossa tulee nimetä henkilö, joka vastaa riskiarvion säännöllisestä päivittämisestä. Rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan ylimmän johdon on hyväksyttävä rahanpesun estämisen toimintaperiaatteet ja menettelytavat. Käytännössä tämä tarkoittaa, että **asianajoyhtiön hallituksen tai vastuunalaisen yhtiömiehen on hyväksyttävä riskiarvio** ja mahdollinen ohje asiakkaiden tuntemiseksi.

Yleisesti riskien arvioinnissa voi käyttää lähteinä Suomen kansallista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviota 2021 (päivitetään vuonna 2025), kansallisen riskiarvion osittaispäivitystä 2023 sekä Suomen Asianajajien valvojakohtaisen riskiarvion julkista yhteenvetoa. Myös muiden rahanpesulain valvojien, kuten Etelä-Suomen aluehallintoviraston ja Finanssivalvonnan verkkosivuilta voi etsiä tietoa.

Asianajotoimisto voi laatia erilliset ohjeet asiakkaiden tuntemisen menettelyistä sekä pakotteiden ja jäädyttämispäätösten tarkistamisesta tai ne voidaan sisällyttää riskiarvioon.

Riskiarvion tarkoitus on saada jokainen asianajotoimisto tunnistamaan ja ymmärtämään omaan toimintaansa liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit. Tästä syystä riskiarviosta ei voi laatia mitään kaikille sopivaa mallia. Jäljempänä olevassa ohje-osiossa kuvataan kuitenkin, mitä seikkoja riskiarviossa tulee käsitellä ja annetaan jotain esimerkkejä riskeistä.

Ohje asianajotoimiston riskiarvion laatimiseksi

1. Toiminnan kuvaus

Kuvaile riskiarvion alussa, minkälaista asianajotoimintaa asianajotoimistossa harjoitetaan ja minkälaisia toimeksiantoja siellä hoidetaan. Toiminnan kuvauksessa on hyvä kuvata laajemmin niitä toimeksiantoja, joita toimistossa pääasiassa ja eniten hoidetaan, mutta huomioida myös sellaiset toimeksiantotyypit, joita hoidetaan vain harvoin. Hoidettavien toimeksiantojen osalta on hyvä tehdä rajanvetoa sen suhteen, mihin toimeksiantoihin sovelletaan rahanpesulakia ja mitkä toimeksiannot jäävät rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolelle.

Asianajotoimiston sijainti vaikuttaa siihen kohdistuviin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin. Riskeihin vaikuttaa myös se, tavataanko asiakkaita henkilökohtaisesti vaiko etäyhteyksien välityksellä. Riskiarviossa on siten hyvä kuvata, miten ja missä asianajotoimintaa harjoitetaan. Lisäksi riskiarviossa tulee kuvata, onko toiminnalla kansainvälisiä kytkentöjä.

Lisäksi riskiarviossa on hyvä kuvata toimiston työntekijöiden määrä ja heidän osallistumisensa rahanpesun estämiseen. Mikäli asianajotoimistolla on työntekijöitä, jotka suorittavat rahanpesun estämiseen liittyviä työtehtäviä, on tärkeää, että riskiarvio on riittävän yksityiskohtainen, jotta työntekijät osaavat tunnistaa toimeksiantoihin ja asiakassuhteisiin liittyvät riskit.

2. Asiakaskunta ja asiakkaisiin liittyvät riskit

Riskiarviossa tulee kuvata, minkälaisia asiakkaita asianajotoimistolla on. Kuvauksessa tulee huomioida:

- yksityisasiakkaiden ja yritysasiakkaiden osuus
- oikeudenkäynteihin liittyvien asiakkaiden osuus (%)
- EU- ja ETA-alueen ulkopuoliset asiakkaat sekä
- asiakkaina olevat pörssiyhtiöt, julkiset yritykset tai julkisyhteisöt.

Riskiarviossa tulee arvioida, millaisella toimialalla asianajajan asiakkaat pääasiassa toimivat ja liittyykö näihin toimialoihin joitain erityisiä riskejä (esimerkiksi toimialat, joihin liittyy muita useammin harmaan talouden piirteitä tai rahanpesun mahdollisuuksia). Lisäksi riskarviossa tulee arvioida, milloin asiakkaan henkilöön voi liittyä kohonnut riski (esimerkiksi asiakkaalla on maksuhäiriöitä tai asiakas toimii merkittävässä julkisessa tehtävässä).

Riskien arvioinnissa tulee toimiston oman toiminnan kannalta relevanteilta osin huomioida menettelyistä asiakkaan tuntemiseksi ja riskitekijöistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä annetun valtioneuvoston asetuksen (929/2021, jäljempänä rahanpesuasetus) 8 § asiakkaisiin liittyvistä tavanomaista suuremmista riskitekijöistä. Riskiarviossa voi lisäksi huomioida rahanpesuasetuksen 7 §:n asiakkaisiin liittyvistä vähäisistä riskitekijöistä.

Asiakkaisiin liittyviä riskejä voivat olla esimerkiksi:

- Asianajaja valitaan erityisen kaukaa asiakkaasta tai liiketoimesta ilman liiketaloudellista syytä
- Yritysasiakkaan omistusrakenne mahdollistaa todellisen toiminnan ja toimijoiden piilottamisen ja on tarpeettoman monimutkainen suhteessa yrityksen harjoittamaan liiketoimintaan

- Yritys toimii ns. perinteisen harmaan talouden toimialalla, jossa rahanpesuriski on korkea (esim. turkis- ja taidehuutokauppa, rakennus-, kuljetus- ja ravitsemusala) ja toimialalla käteisen rahan käyttö on runsasta
- Asiakkaan harjoittaman liiketoiminnan kohde on ”epämääräinen” (tuotteita tai palveluita ei ole selvästi kuvattu esimerkiksi yhtiöjärjestyksessä tai palvelukuvauksessa)
- Asiakas tai sen liikekumppani on rekisteröity ns. veroparatiisivaltioon tai sen maksuliike ohjautuu veroparatiisivaltion kautta
- Henkilökohtaisten varojen hallintaan käytetään oikeushenkilöä tai oikeudellisia järjestelyjä
- Asiakas on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö tai tällaisen henkilön perheenjäsen tai yhtiökumppani, ja erityisesti, jos on epäilyä varojen laillisesta alkuperästä (korruptioepäily)
- Kolmas osapuoli maksaa toimiston laskun, kun kolmas osapuoli on tuntematon tai kolmannella osapuolella ei ole ilmeistä yhteyttä liiketoimeen
- Asiakas kieltäytyy tai on haluton toimittamaan riittäviä tuntemistietoja
- Asiakkaalla on maksuhäiriömerkintöjä
- Asiakasyritys käyttää toiminnassaan pitkiä alihankintaketjuja toimialoilla, joihin voi liittyä riski ihmiskaupasta
- Asiakas, asiakkaan tuote tai asiakkaan palvelu sijaitsee korkean riskin maassa
- Asiakkaalla tai toimeksiannolla on liittymä valtioon, joka myöntää oleskelulupia tai kansalaisuuksia kolmansien maiden sijoittajille sijoituksia vastaan

Asianajotoimiston tulee riskiarvionsa perusteella määritellä, mitkä sen asiakkaista ja toimeksiannoista ovat korkeariskisiä ja soveltaa heihin tehostettua tuntemista.

3. Toimeksiantoihin liittyvät riskit

Kuvaile, minkälaisia toimeksiantoja asianajotoimistossa hoidetaan ja mitkä toimeksiannot kuuluvat rahanpesulain soveltamisalan piiriin ja mitkä eivät. Arvioi, minkälaisia riskejä rahanpesulain soveltamisalaan kuuluviin toimeksiantoihin voi liittyä. Arvioi, mihin toimeksiantoihin voi liittyä korkeampi rahanpesun riski ja millaisia toimeksiantoja voidaan käyttää hyväksi rahan pesemiseksi tai terroristisen toiminnan rahoittamiseksi. Sellaisiin toimeksiantoihin liittyviä riskejä ei ole tarpeen arvioida, joita asianajotoimistossa ei hoideta lainkaan.

Riskien arvioinnissa tulee toimiston oman toiminnan kannalta relevanteilta osin huomioida rahanpesuasetuksen 6 § tuotteeseen tai palveluun liittyvistä tavanomaista suuremmista riskitekijöistä.

Toimeksiantoihin liittyviä riskejä voivat olla esimerkiksi:

- Yritysjärjestelyt, jotka vaikeuttavat tosiasiallisen edunsaajan tai määräysvallan käyttäjän tunnistamista
- Yritysten liiketoimintaan liittyvät monimutkaiset tai epätavanomaiset omistus-, maksu- ja rahoitusjärjestelyt, joille ei vaikuta olevan liiketaloudellista perustetta
- Yritysten perustamiset ulkomaille ilman liiketaloudellista perustetta
- Kiinteistökauppoihin liittyvät monimutkaiset tai epätavanomaiset omistus-, maksu- ja rahoitusjärjestelyt
- Asiakas haluaa perustaa tai ostaa yhtiön, jonka liiketoiminnan tarkoitus on epäilyttävä tai jolla ei näytä olevan suhdetta hänen normaaliin ammatti- tai liiketoimintaansa eikä hän pysty antamaan tälle riittävää selitystä
- Toimeksiannot, joihin liittyy monimutkaisia tai epätavanomaisia varallisuusjärjestelyjä, taikka, joissa on liittymä korkeariskiseen valtioon

- Asiakasvaratilille tehtävät suoritukset, joista ei ole sovittu ennalta tai jotka ylittävät sovitun määrän
- Kuolinpesään perunkirjoituksessa ilmoitettava omaisuus on selkeästi epäsuhteessa vainajan sosioekonomiseen asemaan nähden
- Kuolinpesään kuuluvan omaisuuden lunastus pesän ulkopuolisilla varoilla, kun maksujärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta
- Yhdistysten tai säätiöiden perustaminen epätavanomaisissa olosuhteissa (liittyy erityisesti terrorismin rahoittamiseen)
- Virtuaalivaluutan käyttäminen
- Liiketoimi toteutetaan huomattavana käteissuorituksena
- Varojen alkuperää ei pystytä luotettavasti selvittämään tai liiketoimessa käytettävät varat ovat huomattavassa epäsuhteessa asiakkaan sosioekonomiseen asemaan nähden
- Ilman henkilökohtaista läsnäoloa hoidetut toimeksiannot, joissa asiakkaan henkilöllisyyttä ei voida todentaa vahvalla sähköisellä tunnistautumisella
- Rajat ylittävään toimintaan liittyy epäilyttäviä piirteitä ja varoja siirretään ulkomaiselle tilille tai ulkomaiselta tililtä
- Ulkomaan kansalainen tekee kiinteistösijoituksia ilman yhteyttä Suomeen tai sijoitukset ovat epäsuhteessa asiakkaan sosioekonomiseen asemaan
- Asiakasvaratilille tai asiakasvaratililtä maksetaan asiakkaan nimissä maksuja, jotka ovat peräisin henkilöiltä, rahoituslaitoksilta tai yhtiöiltä, jotka asuvat tai sijaitsevat ns. riskimaissa, jotka ovat tunnettuja tiukasta pankkisalaisuudesta, suotuisasta verotusjärjestelmästä, huumeiden tuotannosta tai kuuluvat FATF:n mustalle tai harmaalle listalle
- Veronkiertoon pyrkivät järjestelyt
- Valeoikeustoimet, joissa riita-asia ei ole todellinen vaan se on tekaistu rahan pesemiseksi ja osapuolet pyrkivät luomaan rahansiirolle näennäisesti laillisen perusteen. Rahanpesu on kätketty riita-asiaan, kirjalliseen sopimukseen tai näennäiseen vahingonkorvaukseen.

Ennen kuin asianajotoimisto alkaa hoitamaan uudenlaisia toimeksiantotyyppejä, joita se ei ole aiemmin hoitanut, toimiston tulee arvioida kyseisiin toimeksiantoihin liittyvät riskit.

Asianajotoimiston tulee riskiarvionsa perusteella määritellä, mitkä sen asiakkaista ja toimeksiannoista ovat korkeariskisiä ja soveltaa heihin tehostettua tuntemista.

4. Maihin ja maantieteellisiin alueisiin liittyvät riskit

Kuvaile asianajotoimintaan liittyviä riskejä maiden ja maantieteellisten alueiden osalta, esimerkiksi:

- Millä alueella asianajotoimintaa harjoitetaan ja liittyykö alueeseen jotain riskitekijöitä.
- Mistä asianajotoimiston asiakkaat ovat pääasiallisesti kotoisin, millä alueella he toimivat tai harjoittavat liiketoimintaa ja liittyykö näihin alueisiin jotain mahdollisia riskejä.

Maantieteellisten riskien arvioinnissa tulee huomioida toimiston kansainvälisen toiminnan laajuus ja Suomen sijainti Euroopan unionin ulkorajamaana.

Asianajajan on tärkeä tietää, mitkä valtiot ovat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen näkökulmasta korkean riskin valtioita, jotta asianajaja osaa soveltaa tehostetun tuntemisen menettelyitä, kun toimeksiannolla on yhteys tällaiseen valtioon. Yhteys korkean riskin valtioon voi liittyä esimerkiksi kuolinpesään, jonka osakas asuu korkean riskin valtiossa.

Maantieteellisten riskien osalta riskiarviossa tulee huomioida rahanpesulain 13 a §:ssä mainitut Euroopan komission yksilöimät korkean rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin valtiot[1]. Riskiarviossa tulee tämän lisäksi huomioida rahanpesuasetuksen 11 § maantieteellisesti tavanomaista suuremmista riskitekijöistä. Korkean riskin valtioiksi tulee katsoa ainakin:

- Financial Action Task Forcen (FATF) niin sanotulle mustalle listalle (High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action) sekä niin sanotulle harmaalle listalle[2] (Jurisdictions Under Increased Monitoring) merkityt valtiot.
- Veroasioissa yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskevaan EU:n luetteloon merkityt maat.[3]
- Euroopan talousalueen ulkopuoliset valtiot, joihin kohdistuu Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien määräämiä pakotteita, vienti- tai tuontikieltoja taikka vastaavia toimenpiteitä.[4]

Korkean riskin maissa ei esimerkiksi ole tehokkaita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmiä tai niissä on huomattavasti lahjontaa tai muuta rikollista toimintaa. Korkean riskin maat voivat esimerkiksi myöntää passeja väärän henkilöllisyyden perusteella tai rahaa vastaan. Myös jotkut Euroopan unionin valtiot saattavat myöntää niin sanottuja kultaisia oleskelulupia ja passeja kolmansien maiden kansalaisille rahaa vastaan.[5] Tämä on hyvä huomioida arvioitaessa asiakkaaseen liittyvää riskiä.

Maantieteellisiä riskejä voivat olla esimerkiksi:

- Asiakkaalla tai asiakkaan liiketoiminnalla on yhteys korkean riskin maahan (esimerkiksi asiakaskunta tai osa tuotantoketjua sijaitsee korkean riskin maassa)
- Asiakkaan tosiasialliset edunsaajat (omistusketju) sijaitsevat korkean riskin maassa
- Asiakkaalla tai toimeksiannolla on liittymä valtioon, joka myöntää oleskelulupia tai kansalaisuuksia kolmansien maiden sijoittajille sijoituksia vastaan.

On huomioitava, että maantieteellisiin riskeihin liittyy tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus: Asianajajan tulee noudattaa asiakkaan tuntemista koskevia toimia tehostetusti, jos asiakkaaseen, palveluun, tuotteeseen tai liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski taikka jos asiakkaalla tai liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä velvoitteita.

5. Teknologioihin liittyvät riskit

Liittyykö asianajotoimiston käyttämiin teknologioihin joitain riskejä? Miten asiakkaita tavataan, aina henkilökohtaisesti vai myös tapaamatta lainkaan henkilökohtaisesti eli pelkästään etäyhteyksin. Etätunnistamiseen, jossa ei käyteta vahvaa sähköistä tunnistautumista, katsotaan liittyvät kohonnut rahanpesun riski. Esimerkiksi asiakkaan sähköpostilla lähettämän passikopion oikeellisuus ja kuuluminen asiakkaalle itselleen pitäisi varmentaa jotenkin, esimerkiksi niin, että asiakas tavataan myös videoyhteyden välityksellä ja siten voidaan varmistaa, että passi on hänellä itsellään hallussa ja passikuva vastaa hänen ulkonäköään. Ennen kuin asianajotoimisto alkaa tarjoamaan uuteen teknologiaan, kuten tekoälyyn, perustuvaa palvelua, sen tulee arvioida palveluun liittyvät riskit.

[1] Ajantasainen luettelo kyseisistä maista löytyy osoitteesta https://finance.ec.europa.eu/financial-crime/anti-money-laundering-and-countering-financing-terrorism-international-level_en.
[2] Ajantasainen musta lista ja harmaa lista löytyvät osoitteesta https://www.fatf-gafi.org/en/countries/black-and-grey-lists.
[3] Luettelo löytyy osoitteesta https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/#countries
[4] Tällaiset valtiot löytää EU:n sanktiokarttapalvelusta osoitteesta: https://www.sanctionsmap.eu/#/main
[5] Katso esimerkiksi komission kertomus sijoittajien kansalaisuus- ja oleskeluoikeusjärjestelyistä Euroopan unionissa on saatavissa osoitteessa https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52019DC0012

Teknologioihin liittyviä riskejä voivat olla esimerkiksi:

- Asiakas etätunnistautuu ja aidolta vaikuttava videokuva tai ääni on luotu tekoälyllä
- Asianajajan käyttämä kaupallinen palvelu sisältää virheellisiä tai väärennettyjä tietoja ja luottamus yksinomaan näiden palvelujen tietoihin
- Tekoälyyn perustuva automaattinen päätöksenteko (esimerkiksi riskien arvioinnista)
- Virtuaalivaluutan käyttö
- Palvelujen tarjoaminen alustapalvelun kautta ilman henkilökohtaista kontaktia

6. Pakotteiden ja jäädyttämispäätösten kiertämiseen liittyvät riskit

Riskiarviossa tulee arvioida, missä tilanteissa asianajotoimiston palveluita voitaisiin käyttää hyväksi pakotteiden tai jäädyttämispäätösten kiertämiseen.

Pakotteiden ja jäädyttämispäätösten kiertämiseen liittyviä riskejä voivat olla esimerkiksi:

- Asiakasyritys on käynyt pitkään kauppaa Venäjän kanssa ja on äskettäin avannut uutta toimintaa kolmansissa maissa
- Omistus- tai johtamisjärjestelyjen monimutkaisuus ja peiteyritysten käyttö
- Toimitusjohtaja tai yhtiön johto ei ole koskaan tavoitettavissa keskustelua varten eli kaikki viestintä tapahtuu sellaisen tavallisen työntekijän tai edustajan kanssa, jolla näyttää olevan yleinen valtakirja

7. Haavoittuvuudet

Riskiarviossa tulee arvioida, miten asianajotoimistoa ja sen tarjoamia palveluita voitaisiin käyttää välikätenä rahanpesussa, terrorismin rahoittamisessa tai pakotteiden kiertämisessä ja miten toimiston tarjoamat palvelut voisivat mahdollistaa tällaisen toiminnan.

Asianajotoimiston toimintaan liittyviä haavoittuvuuksia voivat olla esimerkiksi:

- Liiallinen luottamus henkilökohtaisesti tunnettuihin pitkäaikaisiin asiakassuhteisiin
- Rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamisen vaikeus
- Puutteelliset mahdollisuudet varmistaa asiakkaan antamat tiedot luotettavasta lähteestä
- Liiallinen luottamus ulkoisiin tietolähteisiin
- Tuntemistoimiin liittyvien rutiinien puute toimeksiannoissa, joita toimisto hoitaa vain harvoin
- Puutteellinen kielitaito tai osaaminen
- Osaaminen on keskittynyt liiaksi asianajotoimiston keskitettyyn rahanpesun estämisen - tai compliance-toimintoon ja toimiston muiden juristien osaaminen ei ole riittävää

7. Riskienhallintakeinot

Asianajotoimiston on hyvä pohtia, millä keinoilla se voi hallita ja pienentää riskiarviossa tunnistamiaan riskejä. Riskienhallintakeinoja ovat esimerkiksi tehokkaat asiakkaiden tuntemisen ja jatkuvan seurannan menettelyt, tietojärjestelmien hyödyntäminen, riittävä osaaminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, sisäisen valvonnan järjestäminen (koskee suurempia toimistoja) ja säännöllinen kouluttautuminen.

8. Riskiarvion laatimis- ja päivittämistiedot

Riskiarvioon tulee merkitä laatimis- ja päivittämispäivämäärä sekä lyhyt tieto, mitä on päivitetty. Näin asianajotoimisto pystyy osoittamaan valvojalle, että se on päivittänyt riskiarviota lain edellyttämällä tavalla säännöllisesti. Lisäksi riskiarvioon on hyvä merkitä sen päivittämisestä vastaava henkilö. Jos ilmoitusvelvollinen on oikeushenkilö, hallituksen, vastuunalaisen yhtiömiehen tai muun vastaavassa asemassa olevan ylimpään johtoon kuuluvan henkilön on hyväksyttävä riskiarvio. Asianajotoimiston tulee tarvittaessa voida osoittaa valvojalle, milloin riskiarvio on esimerkiksi hyväksytty hallituksessa.